

خبرنامه هفتگی

مدیریت تعارض منافع

شماره پنجم - ۴ تا ۱۰ مرداد ۱۳۹۹

مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه جهاد دانشگاهی
۱۱ مرداد ۱۳۹۹

بنام خداوند جان و

خبرنامه هفتگی مدیریت تعارض منافع

شماره پنجم - ۴ تا ۱۰ مرداد ۱۳۹۹

مجموعه مطالعه و پایش تعارض منافع در ایران - ۵

مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه جهاد دانشگاهی

۱۱ مرداد ۱۳۹۹

فهرست مطالب

- درآمد: افشای تعارض منافع: چالش‌ها و مزیت‌ها..... ۲
- پرونده دنباله‌دار تعارض منافع ترامپ..... ۵
- اعمال فشار ذینفعان به معاونت آموزش ابتدایی ۶
- تعارض منافع وزارت نفت سد راه توسعه اتوگاز ۶
- حل تعارض منافع بازیگران آب..... ۷
- بررسی مصادیق تعارض منافع در شبکه بانکی ۸
- مدیریت تعارض منافع تحدیدکننده فساد ۹
- تداوم مسئله تعارض منافع در عرصه‌ی سیاسی تونس..... ۹
- تحول نظام بودجه‌ریزی در گرو مدیریت تعارض منافع ۱۰
- رفع تعارض منافع در طرح جدید نظارت بر رفتار نمایندگان..... ۱۰
- تصدی پست توسط مدیران دارای تعارض منافع ممنوع است..... ۱۱
- پیامدهای صدور بخشنامه تعارض منافع در آموزش و پرورش..... ۱۱
- تعارض منافع و پازل گمشده بهبود مدیریت شرکت‌های دولتی..... ۱۲
- درخواست نظارت مجلس بر بخشنامه مقابله با تعارض منافع..... ۱۲
- مدیریت تعارض منافع در دیوان محاسبات..... ۱۳
- سرانجام پیگیری بخشنامه تعارض منافع در آموزش و پرورش..... ۱۳
- تعارض منافع، سد راه تجمیع داده‌ها برای مدیریت مسکن..... ۱۴
- بررسی تعارض منافع نخست وزیر در پارلمان کانادا..... ۱۴
- تعارض منافع در شرکت خدماتی کارکنان سازمان سنجش..... ۱۵
- مصادیق تعارض منافع در آموزش و پرورش - بخش دوم..... ۱۵
- محتوای تصویبی تعارض منافع..... ۱۶
- تحلیل تعارض منافع در فضای مجازی..... ۱۷

درآمد: افشای تعارض منافع: چالش‌ها و مزیت‌ها

زهرة سروش‌فر

امروزه یکی از شیوه‌های مدیریت تعارض منافع، افشای وجود چنین موقعیتی است بدین معنا که فرد، گروه یا سازمانی که در موقعیت تعارض منافع قرار دارد، باید از طریق پر کردن یک اظهارنامه کتبی یا به صورت شفاهی این مسأله را با کسانی که ممکن است از تعارض منافع ناشی از موقعیت او متأثر شوند، مطرح نماید. افشای قرار گرفتن در موقعیت تعارض منافع، از بالفعل شدن این موقعیت بالقوه و شکل‌گیری فساد تا حد زیادی جلوگیری می‌نماید زیرا ذی‌نفعان را از وجود چنین موقعیتی آگاه می‌کند. اما افشای تعارض منافع می‌تواند فرد یا سازمانی که در چنین موقعیتی قرار دارد و یا ذی‌نفعان را با معضلاتی مواجه کند که در اینجا به صورت مختصر به این معضلات می‌پردازیم.

اولین مسأله‌ای که همواره در خصوص افشای چنین موقعیتی مدنظر قرار می‌گیرد، آن است که افشا باید برای چه کسانی و در چه سطوحی انجام شود؟ آیا برای تمامی مشاغل و موقعیت‌ها ضروری است که تعارض منافع خود را برای همه مردم و به صورت عمومی افشا کنند؟ این موضوع سوالی است که ذهن سیاست‌گذاران را همواره به خود مشغول می‌کند زیرا از یک سو برخی اطلاعات سازمانی محرمانه تلقی می‌شوند و افشای آنها برای همه ذی‌نفعان می‌تواند به سوءاستفاده برخی، از این اطلاعات بینجامد و از سوی دیگر افشای تعارض منافع صرفاً برای مدیران بالادستی یا برخی از مدیران یک سازمان می‌تواند خود عامل دیگری در ایجاد تعارض منافع و شکل‌گیری فساد شود زیرا امکان همراهی آن بخش از مدیران را با این موقعیت در قبال دریافت برخی امتیازات در پی دارد. همچنین همواره این پرسش مطرح است که ذی‌نفعان تا چه میزان حق دارند از اطلاعات مربوط به تعارض منافع سازمان و مدیران آن مطلع شوند و کدام اطلاعات باید به آنها داده شود؟

افشای وجود تعارض منافع می‌تواند همچون تیغی دو دم عمل نماید؛ یعنی از یک سو به سبب شفافیت و عدم پنهان‌کاری میزان اعتماد را در میان ذی‌نفعان افزایش دهد و از سوی دیگر ممکن است به کاهش اعتماد نسبت به افراد یا سازمان‌هایی بینجامد که در چنین موقعیت‌هایی قرار دارند و آن را افشا نموده‌اند. کاهش اعتماد مردم نسبت به سازمان‌ها می‌تواند نتایجی زیان‌بار به دنبال داشته باشد.

اطلاع از موقعیت تعارض منافع گاه ذی‌نفعان را دچار سردرگمی در تصمیم‌گیری می‌نماید. آنها ممکن است از یک سو خود را در موقعیتی انتخابی اخلاقی ببینند و حس کنند در قبال فردی که موقعیت خود را افشا نموده است مسئولیت دارند و باید حرف‌ها، توصیه‌ها و مشاوره‌هایش را به صورت بی‌چون و چرا بپذیرند و از سوی دیگر این امر می‌تواند به امتناع سریع و بدون سنجیدن جوانب امر از سوی آنها در پذیرش توصیه‌ها و مشاوره‌های آن فرد منجر شود. فرض کنید این مسأله برای بیماری که به یک پزشک مراجعه کرده است، رخ دهد. بدین ترتیب این شرایط می‌تواند برای بیمار هزینه‌هایی را چه از نظر مالی و چه در ارتباط با سلامتیش به دنبال داشته باشد.

فرض کنید پژوهشگری در مقاله خود افشا کند که برای پژوهشش از یک شرکت دارویی کمک هزینه دریافت کرده است. این موضوع ممکن است باعث شود، او امکان کسب بودجه دولتی برای پژوهش‌هایش را از دست بدهد و برای مثال دانشگاه محل کارش بخشی از بودجه‌ای را که به دیگر پژوهشگران تعلق می‌گیرد، به او نپردازد. بدین ترتیب کاهش بودجه و امکان دسترسی به برخی کمک‌های مالی نیز می‌تواند از نتایج افشای تعارض منافع باشد.

اطلاع از موقعیت تعارض منفعی که یک فرد دچار آن است و یا انواع موقعیت‌های تعارض منفعی که سازمانی با آنها مواجه است، می‌تواند بر همکاری دیگر افراد و سازمان‌ها تأثیر بگذارد و منجر به عدم همکاری به ویژه در مواردی گردد که ممکن است تعارض منافع در فرایند امور موثر واقع شود.

حال با توجه به آنچه گفته شد، آیا می‌توان افشای موقعیت‌های تعارض منافع را به عنوان راهی برای مدیریت چنین موقعیت‌هایی کنار گذاشت؟ آیا سود ناشی از این شیوه مدیریت کمتر از زیان‌های احتمالی آن است؟

افشای تعارض منافع شیوه‌ای ضروری برای مدیریت آن است زیرا به خودی خود می‌تواند جلوی تبدیل این موقعیت‌ها از حالت بالقوه به بالفعل را بگیرد و در نتیجه با کمترین هزینه به مدیریت چنین موقعیت‌هایی کمک کند.

در کشورهایی که فساد در نظام اداری بسیار گسترده شده است و به ناامیدی مردم از امکان بهبود شرایط و احساس انفعال و ناتوانی آنها در مواجهه با این موضوع انجامیده است، ایجاد حس امید و اعتماد نسبت به دولت می‌تواند یکی از کارکردهای افشای موقعیت‌های تعارض منافع باشد. افشا از یک سو می‌تواند مردم را از این موضوع آگاه نماید که یکی از علل مهم بروز فساد در نظام اداری و در درون حاکمیت، ناشی از تعارض منافع موجود در چنین نظامی است؛ چنین آگاهی‌ای از بروز حس عجز و انفعال در مردم در مواجهه با فساد گسترده موجود می‌کاهد زیرا درکی از چگونگی شکل‌گیری برخی موقعیت‌های فسادآمیز و راه‌های برطرف نمودنش به آنها نشان می‌دهد. از سوی دیگر شفافیت و عدم پنهان‌کاری دولت خود عاملی در ایجاد احساس اعتماد مردم نسبت به آن خواهد بود.

در صورتی که افشای منافع شخصی ناشی از قرار گرفتن در موقعیتی خاص در جامعه‌ای تبدیل به یک هنجار و امری معمول و رایج گردد، میزان قبح عدم شفافیت و فساد ناشی از چنین موقعیت‌هایی در میان اعضای جامعه بسیار بیشتر خواهد شد زیرا افشای منافع شخصی را تبدیل به یک خواسته و حق عمومی می‌کند و آگاهی جمعی نسبت به اثرات ناشی از موقعیت‌های تعارض منافع و زیان‌های گسترده آنها را افزایش می‌دهد.

آنچه در خصوص چالش‌های افشای تعارض منافع ذکر شد، بدین معنا نیست که باید افشا را به عنوان یک شیوه موثر در مدیریت تعارض منافع کنار بگذاریم بلکه هشدارهایی به ما در خصوص مشکلات احتمالی می‌دهد تا در خصوص مواردی که امکان رفع آنها وجود دارد بیندیشیم. همچنین باید پروتکل‌ها و آیین‌نامه‌هایی دقیق و بدون ابهام در خصوص افشای تعارض منافع در سازمان‌ها و نهادها و نیز موقعیت‌های شغلی گوناگون ایجاد شود تا از هر نوع آشفتگی و یا سوءاستفاده جلوگیری نماید.

سرتیتر اخبار، تحلیل‌ها و گزارش‌های اصلی هفته گذشته در حوزه تعارض منافع به این شرح است:

- ◀ جمعی از فعالین فضای مجازی در ارومیه، با انتشار نامه ای خطاب به اعضای کمیسیون آموزش و تحقیقات مجلس شورای اسلامی، خواستار نظارت بر حسن اجرای بخشنامه اخیر وزارت آموزش پرورش برای مقابله با تعارض منافع و همچنین پیگیری تصویب قوانینی در راستای مقابله با این موضوع در تمامی سطوح سیاستگذار و تصمیم ساز حوزه آموزش و پرورش شدند.
- ◀ زهرا مظفر، مدیرکل ارزیابی عملکرد آموزش و پرورش از پیگیری بخشنامه مدیریت تعارض منافع وزارت آموزش و پرورش خبر داده و تصریح کرده که به دنبال اجرای این بخشنامه فرایند گزارش‌گیری به حوزه ستادی و معاونت حقوقی واگذار شده و نظارت بر اجرای آن به عهده اداره کل رسیدگی به شکایات و ارزیابی عملکرد است.
- ◀ ابوالفضل ابوترابی، نماینده مردم نجف آباد از ارائه طرحی خبر داده که طی آن ترکیب هیئت نظارت بر رفتار نمایندگان تغییر کرده و یک نفر از حقوقدانان شورای نگهبان و یک نفر از قضات دیوان عالی با نظر رئیس قوه قضاییه عضو هیئت خواهند شد. هدف از این موضوع رفع تعارض منافع در ساختار این هیئت بیان شده است.
- ◀ حمید سینی ساز، کارشناس امور آب و آبخیزداری به تشریح سه دسته تعارض منافع جدی در حوزه‌ی آبخیزداری کشور پرداخته است.
- ◀ سیدعباس پرهیزکاری، کارشناس اقتصاد به بررسی مدیریت تعارض منافع ناظران و کارشناسان دیوان محاسبات پرداخته است.
- ◀ فرشته الهی، پژوهشگر بانکداری اسلامی به تشریح مصادیق تعارض منافع در سه بعد رابطه بانک مرکزی و شبکه بانکی پرداخته است.
- ◀ جمال کاکائی، پژوهشگر مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه به بررسی تعارض منافع بین اختیارات سازمان وزارتخانه‌های ملی با شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان‌ها پرداخته است.
- ◀ در سطح جهانی مسئله فشار ترامپ به سفیر آمریکا در لندن برای استفاده از زمین گلف ترامپ در تورنمنت‌های بین‌المللی، تداوم منازعه سیاسی در تونس بر سر اتهام درگیری نخست‌وزیر مستعفی این کشور در تعارض منافع و اعمال فشار نمایندگان پارلمان کانادا بر نخست‌وزیر این کشور به سبب درگیری تعارض منافع در حمایت از خیریه‌ای که ارتباطاتی با خویشاوندان وی داشته از جمله اخبار جهانی مرتبط با تعارض منافع است.

مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه جهاد دانشگاهی - ۱۱ مرداد ۱۳۹۹

پرونده دنباله‌دار تعارض منافع ترامپ

دنیای اقتصاد - ۲ مرداد ۹۹

◀ نمونه‌های جهانی تعارض منافع

سفیر آمریکا در انگلیس به همتایانش اوایل ۲۰۱۸ گفته بود که ترامپ از وی پرسیده آیا دولت لندن به زمین گلفش برای برنده شدن در پیشنهاد میزبانی قدیمی‌ترین تورنمنت جهانی گلف موسوم به مسابقات اوپن کمک می‌کند یا خیر. روزنامه نیویورک تایمز از قول سه فرد مطلع نوشت، لوئیس لوکن، معاون رابرت وود جانسون، سفیر آمریکا در انگلیس به وی توصیه کرده بود این مساله را مطرح نکند. اما جانسون در نهایت تصمیم گرفت این مساله را با دیوید موندل، وزیر وقت در امور اسکاتلند مطرح کند.

همکاران لوکن که در ۲۰۱۸ از سوی جانسون مجبور به ترک سفارت شدند به نیویورک تایمز گفتند، بابت اقدامات جانسون ناراحت شده و همان موقع به وزارت خارجه آمریکا ایمیل زده‌اند. ترامپ به عنوان رئیس جمهوری آمریکا از قانون تعارض منافع فدرال معاف است که کارمندان دولت را از شرکت در امور دولتی که بر منافع مالی شخصی آنها تاثیر می‌گذارد، منع می‌کند. اما رئیس جمهوری از بند دریافت هدایای خارجی قانون اساسی که مقام‌های فدرال را از پذیرش هدایا از دولت‌های خارجی منع می‌کند، معاف نیست.

ترامپ با چنین مسائلی بیگانه نیست. سال گذشته میلادی، وقتی اعلام کرد که محل برگزاری نشست گروه هفت یکی از املاکش در میامی است، باعث خشم عمومی شد و این نارضایتی باعث شد محل برگزاری به کمپ دیوید منتقل شود که اصلا به دلیل شیوع ویروس کرونا لغو شد.

با این حال لوئیس لوکن به ترامپ توصیه کرده بود که سودای برگزاری معروف‌ترین تورنمنت اوپن گلف در زمین‌های خود را فراموش کند، چون اساسا این مساله با منافع شخصی گره خورده و برای ریاست جمهوری نامناسب است.

سال گذشته نیز ترامپ به مایک پنس گفته بود در زمین گلف خانوادگی‌اش در دونبگ ایرلند بماند، در حالی که کار معاون ریاست جمهوری در آن سفر، در آن سوی دیگر کشور ایرلند بوده است. آن سفر در نهایت موجب خلق تیتراهای جنجالی درباره باشگاه گلف ترامپ شد.

ترامپ از زمان تصدی کاخ سفید بیش از ۲۷۵ بار از زمین‌های گلف خانوادگی خود دیدار داشته و هر بار نیز خبرنگاران را با خود همراه می‌برد و این اطمینان را می‌دهد که استراحتگاه وی به اندازه کافی جا برای پوشش‌های خبری دارد.

همچنین هتل بین‌المللی ترامپ در واشنگتن همواره میزبانی جلسات اقتصادی و مهمانان خارجی و داخلی را که برای لابی با دولت فدرال می‌آیند، بر عهده گرفته است. موضوع اخیر نیز زمانی مورد توجه قرار گرفت که پنتاگون گفته بود سربازان خود را به زمین‌های گلف ترامپ اعزام خواهد کرد.

اعمال فشار ذینفعان به معاونت آموزش ابتدایی

رضوان حکیم زاده (معاون آموزش ابتدایی وزارت آموزش و پرورش) - ۴ مرداد ۹۹
 ◀ تعارض منافع در حوزه‌ی آموزش عمومی

نخستین بار در بهمن ۱۳۹۷ بود که رضوان حکیم زاده معاون آموزش ابتدایی وزارت آموزش و پرورش اعلام کرد: آزمون‌هایی مثل کانگورو و چرتکه و بحث‌هایی که بیش از حد به پرورش یک بعدی مثلاً پرورش ذهنی در سن کودکی اهمیت می‌دهد، از نظر علمی خیلی قابل قبول نیست. پس از استعفای بطحایی و دوران بلاتکلیفی، به نظر می‌رسد سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی مواضع مبهم و غیرشفافی در این مورد اتخاذ کرده است. بر اساس اخبار و گزارش‌هایی که به صدای معلم رسیده است در این خصوص برخی سهامداران موسسات ذی نفع به معاونت آموزش ابتدایی فشار وارد کرده اند تا بتوانند به روال سابق به فعالیت‌های خویش ادامه دهند. سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی هم برای بررسی اعتراضات موسسات مذکور تقاضای برگزاری نشست کرده است. در آخرین نشست رسانه‌ای رئیس سابق سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی حجت الاسلام علی ذوعلم در پاسخ به پرسش‌های صریح صدای معلم سخن از تدوین آیین نامه تعارض منافع راند.

📍 پایگاه خبری صدای معلم

تعارض منافع وزارت نفت سد راه توسعه اتوگاز

مصطفی سعیدی (کارشناس نفت و گاز) - ۵ مرداد ۹۹
 ◀ تعارض منافع در حوزه‌ی نفت و انرژی

طبق محاسبات استفاده از LPG به عنوان سوخت خودرو و صادرات بنزین معادل آن درآمد بالایی را نصیب دولت می‌کند. البته الان دیگر صادرات LPG نیز به مشکل خورده است و تنها گزینه باقی‌مانده ما استفاده از آن در خودروها است. از منظر دولت استفاده از LPG در خودروها توجیه بیشتری دارد. اما گره کار آنجایی است که در این موضوع منافع دولت با منافع وزارت نفت فرق دارد و هر چند این اقدام به نفع دولت است اما به ضرر وزارت نفت است در نتیجه کار جلو نمی‌رود. مزیتی که صادرات LPG برای وزارت نفت دارد این است که تمام درآمدش به وزارت نفت می‌رسد اما در صادرات بنزین این حالت نیست و ۱۴/۵ درصد از درآمد صادراتی بنزین برای وزارت نفت است. در نتیجه وزارت نفت در این قضیه که LPG را در داخل مصرف کنیم و بنزین صادر کنیم، ضرر می‌کند. سعیدی گفت: درست است که دولت سود می‌کند ولی وزارت نفت ضرر می‌کند. مخالفت وزارت نفت ناشی از تعارض منافی است که در این موضوع با دولت دارد. به طور مشابه می‌بینیم که دعوی بین وزارت نیرو و نفت در موضوع صادرات برق نیز به این علت است که نهادها همیشه سعی می‌کنند نفع خودشان را ببینند تا نفع کشور.

📍 خبرگزاری فارس

حل تعارض منافع بازیگران آب

حمید سینی ساز (کارشناس امور آب و آبخیزداری) - ۴ مرداد ۹۹

◀ تعارض منافع در حوزه‌ی آب و آبخیزداری

آبخیزداری در کشور دچار سه دسته تعارض منافع جدی است که ریشه آن هم به تعدد بازیگران و ذینفعان برمی‌گردد.

◀ اولین تعارض منافع میان وزارت جهاد کشاورزی و وزارت نیرو است. وزارت نیرو به خاطر سدهایی که ساخته و یا در آینده می‌خواهد بسازد، تمایل دارد آب حاصل از بارندگی‌ها هر چه بیشتر از روی سطح زمین جاری شود تا در پشت سدها جمع شود. در حالی که سازمان جنگل‌ها و وزارت جهاد کشاورزی به واسطه ماموریتی که در آبخیزداری دارد، تمایل دارد تا بارندگی‌ها را هر چه بیشتر به داخل سفره‌های زیرزمینی نفوذ دهد.

◀ تعارض منافع دوم، باز هم بین وزارت جهاد کشاورزی و وزارت نیرو است. اما این بار بر سر ارتفاع از صدور مجوز مصرف بهره‌برداری از آب‌های زیرزمینی. وزارت جهاد کشاورزی ذاتاً دوست دارد تا سطح سفره‌های زیرزمینی بالا بیاید تا ریشه گیاهان به طور طبیعی به منابع آب بتواند برسد و پوشش گیاهی گسترش یابد، اما وزارت نیرو مشتاق است تا سطح سفره‌های زیرزمینی در مرز بحرانی شدن یا ممنوعه بحرانی قرار داشته باشد. چرا که درآمد حاصل از تفاوت تعرفه صدور پروانه چاه آب در دشت‌های آزاد با دشت‌های ممنوعه خیلی فاحش است.

◀ سومین تعارض منافع اما از دو مورد قبلی دردناک‌تر است، تعارض میان دو دستگاه موجود در یک وزارتخانه است! سازمان جنگل‌ها، که ذیل وزارت جهاد کشاورزی است، متولی مدیریت منابع طبیعی و اراضی دولتی کشور است. اگر سازمان جنگل‌ها و آبخیزداری طبق وظایف خویش در جایی آبخیزداری کند و در آن منطقه گیاهان مثمر برویاند، بخش دیگری از وزارتخانه در استان‌ها که موسوم به ادارات جهاد کشاورزی است، مدعی می‌شود که اراضی مذکور مصداق اراضی کشاورزی است و بایستی ذیل او اداره شود. از این رو سازمان جنگل‌ها و آبخیزداری تمایل دارد در عملیات‌های آبخیزداری انجام‌گرفته در اراضی تحت مدیریت خویش، هیچ گیاه مثمری کاشته نشود تا اراضی مذکور از مایملک سازمانی خودش به اداره‌های جهاد کشاورزی منتقل نشود.

یکی از پیشنهادات اساسی جمع کردن میان وظایف و اختیارات مدیریت آب سفره‌های زیرزمینی در یک نهاد متولی است و این نهاد متولی می‌تواند وزارت جهاد کشاورزی باشد و این مساله باید در قانون برنامه توسعه هفتم لحاظ شود.

بررسی مصادیق تعارض منافع در شبکه بانکی

فرشته الهی (پژوهشگر بانکداری اسلامی) - ۵ مرداد ۹۹

◀ تعارض منافع در نظام بانکی

- برای تسهیل ارائه مصادیق تعارض منافع سه بعد رابطه بانک مرکزی و شبکه بانکی از یکدیگر باید تفکیک شود:
- ◀ **رابطه ساختاری بانک مرکزی و شبکه بانکی:** در اینجا موقعیت‌های متعدد تعارض منافع وجود دارد که شامل عدم استقلال ارکان از یکدیگر، اتحاد قاعده‌گذار و مجری، اتحاد ناظر و منظور، تعارض وظایف، عدم شفافیت و ادله آوری و نظارت ضعیف می‌شود. برای مثال شورای هماهنگی بانک‌های دولتی و کانون بانک‌های خصوصی که متشکل از شبکه بانکی هستند وظیفه برخی نظارت‌ها بر خود را دارند که عملاً در آن ابعاد اتحاد ناظر و منظور را پدید می‌آورند. علاوه بر این حضور مشترک در برخی ارکان استقلال ارکان را از بین می‌برد، برای مثال حضور رئیس بانک مرکزی در هیئت نظار یکی از این موارد است.
 - ◀ **رابطه مالی بانک مرکزی با شبکه بانکی:** بر اساس قوانین موجود بانک مرکزی از تخلفات شبکه بانکی بخصوص موارد مربوط به اضافه برداشت منتفع است و موقعیت تعارض درآمد و وظیفه را شکل می‌دهد. جریمه اضافه برداشت بانک‌ها تا مهرماه سال ۱۳۹۶ بالغ بر ۱۱۲۰ میلیارد ریال بوده. سهامداری مشترک بانک مرکزی و شبکه بانکی در شرکت ملی انفرماتیک با دو شبکه تابعه شاپرک و شتاب دو موقعیت تعارض درآمد و وظیفه و خودتنظیم‌گری را پدید می‌آورد. به عبارت دیگر درآمد این شرکت‌ها نسبتی از عملیات بانکی الکترونیک است.
 - ◀ **نظارت بانک مرکزی بر شبکه بانکی:** اولین موقعیت تعارض منافع در این حوزه به حضور افرادی از شبکه بانکی در هیئت انتظامی مربوط می‌شود. یکی از اعضای شورای انتظامی بانک مرکزی از شبکه بانکی انتخاب می‌شود و بدیهی است که این عضو همواره طرفدار شبکه بانکی خواهد بود.
- موقعیت تعارض منافع دیگر که شدیداً نظارت بانک مرکزی را در موضع ضعف قرار داده است به درب‌های گردان باز می‌گردد. به عبارت دیگر چرخش نیروی انسانی میان شبکه بانکی و بانک مرکزی ارتباطات قوی‌ای ایجاد کرده است که امکان نظارت مؤثر را از بین می‌برد.

گرددش مدیران از بانک مرکزی به شبکه بانکی

ردیف	مسئولیت در بانک مرکزی	دوره فعالیت	مسئولیت در شبکه بانکی	دوره فعالیت
۱	رئیس دیوان محاسبات و عضو هیات نظارت بر آندوخته اسکناس بانک مرکزی	۱۳۸۳-۱۳۷۶	عضو یا رئیس هیات مدیره بانک پاسارگاد	۱۳۹۳-۱۳۸۶
۲	رئیس کل بانک مرکزی	۱۳۶۸-۱۳۶۵	مدیر عامل یا رئیس هیات مدیره بانک پاسارگاد	۱۳۹۳-۱۳۸۶
۳	عضو شورای پول و اعتبار		عضو هیات مدیره بانک پاسارگاد	۱۳۹۳-۱۳۸۸
۴	عضو هیات انتظامی بانک‌ها		رئیس هیات مدیره یا مدیر عامل بانک پارسیان	۱۳۹۱-۱۳۸۶
۵	عضو شورای پول و اعتبار و عضو هیات انتظامی بانک‌ها	۱۳۹۲-۱۳۸۹	مدیر عامل بانک پارسیان	تاکنون ۱۳۹۳
۶	مدیرکل نظارت بر بانک‌ها و مؤسسات اعتباری بانک مرکزی، مدیرکل سیاست‌ها و مقررات ارزی بانک مرکزی		مدیر عامل بانک اقتصاد نوین	۱۳۹۴-۱۳۹۳

مدیریت تعارض منافع تحدیدکننده فساد

محمود صادقی (عضو هیأت علمی گروه حقوق دانشگاه تربیت مدرس) - ۵ مرداد ۹۹
◀ کلیات تعارض منافع

محمود صادقی در بحث درباره لایحه مبارزه با فساد و ارتقا سلامت نظام اداری مالی گفت: تکالیف سازمان اداری - استخدامی در ماده‌ی ۸ و ۱۰ بیان شده است. در یکی از بندها سازمان اداری استخدام کشور مکلف شده در تمام سازمان و نهادهای زیر مجموعه‌ی خودش مقوله‌ی مدیریت تعارض منافع را بررسی کند و برای وجود تعارض و نحوه‌ی مدیریت تعارض منافع پیشنهاد دهد.

وی گفت: البته دولت لایحه‌ای اختصاصی به عنوان مدیریت تعارض منافع به مجلس تقدیم کرده است. به علت تأخیر و تغییر قبل از دولت نمایندگان مجلس هم در مجلس دهم طرحی به عنوان مدیریت تعارض منافع داده‌اند که به نظرم یکی از نکات خیلی مهم هست. این یکی از بسترهایی است که باعث فساد در نظام‌های مختلف می‌شوند و اگر مدیریت شود می‌تواند به نوعی از فساد جلوگیری کند.

✍ خبرگزاری شفقنا

تداوم مسئله تعارض منافع در عرصه‌ی سیاسی تونس

روزنامه توسعه ایرانی - ۵ مرداد ۹۹
◀ نمونه‌های جهانی تعارض منافع

عیاض اللومی، رئیس کمیته حقیقت‌یاب در پارلمان تونس در کنفرانسی مطبوعاتی اتهام تعارض منافع علیه الفخفاخ را تایید کرده و خواستار در پیش گرفتن اقداماتی برای ممنوعیت او از سفر و مصادره دارایی‌هایش شد. اللومی گفت: مشارکت ۲۱ درصدی الفخفاخ در مجمع بزرگ (مجموعه‌ای از شرکت‌ها) با بودجه چند میلیاردی از کجا آمده است؟ او با اشاره به ورود الفخفاخ در قراردادهایی با شرکت‌های دولتی گفت: الفخفاخ در سال‌های گذشته با دولت قرارداد بست در حالی که قانون او را به عنوان وزیر سابق از بستن قرارداد با نهادهای دولتی منع می‌کند. الفخفاخ در سال‌های ۲۰۱۱ تا ۲۰۱۳ در سمت وزیر گردشگری و در سال‌های ۲۰۱۲ تا ۲۰۱۴ به عنوان وزیر دارایی تونس فعالیت داشت.

او تاکید کرد: الفخفاخ تا زمانی که اپوزیسیون شکایت‌نامه‌ای علیه او ارائه نکرد و پرونده تعارض منافع علیه او مطرح نشد، استعفا نکرد. مرکز ملی مبارزه با فساد تونس ۱۳ ژوئیه جاری اعلام کرد، اسناد مربوط به درآمدها و تعارض منافع الفخفاخ را به دستگاه قضایی و راشد الغنوشی، رئیس پارلمان ارجاع داده است. الفخفاخ، نخست وزیر تونس که به تازگی از سمت خود استعفا کرده، ضمن تکذیب این اتهام‌ها از او و یا فردی به نمایندگی از او برای حضور در کمیته پارلمانی و ارائه توضیحات دعوت نشده، ابراز تعجب کرد.

✍ روزنامه توسعه ایرانی

تحول نظام بودجه‌ریزی در گرو مدیریت تعارض منافع

جمال کاکائی (پژوهشگر مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه) - ۶ مرداد ۹۹

◀ تعارض منافع در نظام بودجه

میان وظایف استانی و ملی مرزبندی مشخصی وجود ندارد و حجم اعتبارات استان‌ها بالاخص در اعتبارات هزینه‌ای کاهش یافته است و دستگاه‌های بیشتری که ماهیتا کارکرد استانی دارند مانند ثبت احوال، ثبت اسناد، امور مالیاتی و... اعتبارات خود را از نظام بودجه استانی خارج کرده و ذیل وزارتخانه و دستگاه اجرائی ملی قرار می‌دهند. در اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای نیز موضوعات متعددی مانند تخریب و بازسازی مدارس، آبرسانی به روستاها که مشخصا کارکرد استانی دارند، دارای ردیف ملی نیز هست. این در حالی است که تعیین مرزبندی مشخص بین عملیات و فعالیت‌های استانی و ملی، مدیریت بخش عمده‌ای از اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای را به شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان‌ها منتقل می‌کند و اختیارات امور بخشی و بالطبع وزارتخانه‌ها را کاهش می‌دهد که این موضوع می‌تواند منجر به ایجاد تعارض منافع بین اختیارات سازمان و بالاخص وزارتخانه‌های مرتبط، با شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان‌ها شود؛ زیرا دستگاه‌های اجرائی مزبور به منظور جلوگیری از کاهش اختیارات، تقسیم وظایف منطقی و مشخص شده میان خود و سایر دستگاه‌های مربوطه را که می‌تواند بهبود عملکرد اقتصادی به مراتب بهتری در پی داشته باشد، نادیده می‌گیرند و نفع سازمانی را ارجح می‌دانند.

📧 روزنامه شرق

رفع تعارض منافع در طرح جدید نظارت بر رفتار نمایندگان

ابوالفضل ابوترابی (نماینده مردم نجف آباد) - ۶ مرداد ۹۹

◀ تعارض منافع در مجلس

یکی از بزرگترین ایرادات وارد به قانون نظارت بر نمایندگان تعارض منافع است. هیئت نظارت بر رفتار نمایندگان صرفا از نمایندگان مجلس تشکیل می‌شود اما در طرحی که ما آماده کرده‌ایم هیئت نظارت از حالت تعارض منافع خارج شده و در ترکیب نهایی هیئت نظارت یک نفر از حقوقدانان شورای نگهبان و یک نفر از قضات دیوان عالی با نظر رئیس قوه قضاییه عضو هیئت خواهند شد. به طور کلی دو محور عمده در طرح جدید وجود دارد؛ رفع تعارض منافع و سامانه محور بودن؛ چرا که معتقدیم مفاسدی که اتفاق می‌افتد معمولا از ارتباط چهره به چهره و ارتباطات غیر متعارف از رابطه‌های ایجاد می‌شود که شخصا افراد با نمایندگان برقرار می‌کنند. در مجالس قبل هدایای نامتعارفی به برخی نمایندگان داده می‌شد حتی مانند آپارتمان با ثمن بخش و یا دریافت سکه دیده میشد که در طرح‌های جدید حدود هدایای متعارف و غیرمتعارف تعیین خواهد شد.

📧 سایت خبری نماینده

تصدی پست توسط مدیران دارای تعارض منافع ممنوع است

محمد رحمتی (مدیرکل آموزش و پرورش استان گیلان) - ۶ مرداد ۹۹

◀ تعارض منافع در حوزه‌ی آموزش عمومی

«محمد رحمتی» مدیرکل آموزش و پرورش استان گیلان با اشاره به لزوم مقابله با بسترهای ایجاد فساد میان مدیران و اراده مسئولان بر مقابله با معضل تعارض منافع گفت: «براساس قانون منع مداخله کارکنان دولت در معاملات دولتی و قانون مدیریت خدمات کشوری و با هدف ارتقای سلامت اداری و جلوگیری از هرگونه تعارض منافع در نظام تعلیم و تربیت، تصدی مدیران دارای تعارض منافع ممنوع است و مشمولان می‌بایست ظرف یک ماه نسبت به تعیین تکلیف خود و تصدی میان تداوم خدمت در پست اجرایی شان و حضور در شورای نظارت استان و شهرستان‌ها یا ادامه فعالیت در مدرسه یا مرکز غیردولتی، یکی را انتخاب کنند.»

✉ وزارت آموزش و پرورش

پیامدهای صدور بخشنامه تعارض منافع در آموزش و پرورش

محمد رضا نیک‌نژاد (معلم و فعال صنفی) - ۶ مرداد ۹۹

◀ تعارض منافع در حوزه‌ی آموزش عمومی

محمد رضا نیک‌نژاد در گفت‌وگو با مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه به بررسی ابعاد مختلف بخشنامه وزیر آموزش و پرورش پرداخته و می‌گوید: گستره تعارض منافع در آموزش و پرورش از مدرسه و کلاس آغاز شده و تا نهادهای سیاست‌گذاری مانند شورای عالی آموزش و پرورش ادامه و گسترش می‌یابد. مهم‌ترین موانع، خیزش نیروهای دارای تعارض منافع در میان دست‌اندرکاران زیردست و بالادستی وزیر است. همه می‌دانیم که وزیر کنونی آموزش و پرورش از مدیران درونی آن نیست. بدنه مدیریتی و بومی آموزش و پرورش در برخورد با وزیرانی که دگرگونی‌هایی را پی می‌گیرند که به مذاق آنان خوش نیاید، همواره یک روش کلاسیک در پیش گرفته و می‌گیرند؛ آنان با اعمال فشارهای آشکار و پنهان و همکاری نکردن گسترده و کمرشکن وزیر را وادار به عقب‌نشینی یا حذف می‌کنند.

تعارض منافع در آموزش و پرورش مانند هر ساختار دولتی و نیمه‌دولتی دیگر شکل‌های آشکار و پنهان، خرد و کلان و البته بسیار گسترده دارد. از این رو مبارزه با آن سخت و نیازمند خواست نیروهای تحول‌خواه در درون و برون نهاد آموزش است. به نظر می‌رسد که وزیر با درک گستردگی کار و البته دشواری آن جبهه‌ای کوچک و البته بسیار مهم از این مبارزه را برای رویارویی برگزیده است. رسیدگی به تعارض منافع در حوزه معاونان و مدیران ارشد استانی کاری بزرگ و مهم است و در صورت پیشرفت و اثربخشی می‌تواند آغازگاه خوبی برای این مبارزه سخت باشد.

✉ روزنامه شهروند

تعارض منافع و پازل گمشده بهبود مدیریت شرکت‌های دولتی

بهنام ذوقی رودسری (کارشناس پژوهشی مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه) - ۷ مرداد ۹۹
 ◀ کلیات تعارض منافع

موقعیت‌هایی از تعارض منافع سازمانی وجود دارند که شکل شناسایی و مدیریت شان پیچیده است و رسیدگی به آنها، اقدامی حیاتی در بهبود بهره‌وری و کارآمدی شرکت‌های دولتی (SEO) خواهد بود. این موقعیت‌های تعارض منافع به مسوولیت‌های متضاد واگذار شده به یک فرد یا نهاد دولتی مربوط می‌شوند. به عنوان مثال تامین مالی برخی پروژه‌های اجتماعی با بهره‌برداری شرکت‌های دولتی از منابع طبیعی انجام می‌شود. تولید ثروت بیشتر برای تامین بیشتر این پروژه‌ها می‌تواند برای سیاستمداران حمایت مالی بخرد ولی این کار می‌تواند به قیمت آسیب به شرکت‌های دولتی در بلندمدت (به عنوان مثال از طریق کاهش سرمایه‌گذاری در بخش‌های تحقیق و توسعه) یا اثرات جانبی همچون آسیب به محیط زیست انجام شود.

اگرچه مالکیت منابع طبیعی، ملی است و متعلق به مردم است، اما وضعیتی که در آن دولت هم مالک و متصدی و هم تنظیم‌گر باشد، می‌تواند شرکت‌ها را در موقعیت تعارض منافع قرار دهد. این شرکت‌ها از یک سو تابع قانون کلی همه شرکت‌ها در بخش خصوصی یعنی الزام به به حداکثر رساندن سود خود هستند. ولی از سوی دیگر مدیران دولتی در جهت ارتقای خود در نردبان بوروکراسی دولتی ممکن است سود کوتاه مدت برای جلب حمایت سیاسی را به قیمت آسیب زدن به بهره‌وری و کارآمدی شرکت و تخریب محیط زیست و ... ترجیح دهند.

📧 دنیای اقتصاد

درخواست نظارت مجلس بر بخشنامه مقابله با تعارض منافع

جمعی از فعالین فضای مجازی ارومیه - ۷ مرداد ۹۹
 ◀ تعارض منافع در حوزه‌ی آموزش عمومی

جمعی از فعالین فضای مجازی در ارومیه، با انتشار نامه‌ای خطاب به اعضای کمیسیون آموزش و تحقیقات مجلس شورای اسلامی، خواستار نظارت بر حسن اجرای بخشنامه اخیر وزارت آموزش پرورش برای مقابله با تعارض منافع و همچنین پیگیری تصویب قوانینی در راستای مقابله با این موضوع در تمامی سطوح سیاستگذار و تصمیم‌ساز حوزه آموزش و پرورش شدند. در این نامه آمده است: وزیر آموزش پرورش در مورخه ۱۹ خردادماه ۹۹ بخشنامه‌ای را ابلاغ کرده و در آن مصادیق تعارض منافع را برشمرده که طبق آن افراد مشمول تعارض منافع دو ماه فرصت دارند بین مدیریت و منافع شخصی یکی را انتخاب کنند. مسئولیت حسن اجرای این بخشنامه در ستاد به عهده معاونت حقوقی و امور مجلس و در استان‌ها به عهده مدیران کل آموزش و پرورش است و نظارت و پیگیری نمایندگان مجلس بر اجرای دقیق آن می‌تواند موثر باشد.

📧 شبکه اطلاع‌رسانی راه دانا

مدیریت تعارض منافع در دیوان محاسبات

سیدعباس پرهیزکاری (کارشناس اقتصاد) - ۷ مرداد ۹۹

◀ تعارض منافع در مجلس

محور اولی که درباره دیوان محاسبات مهم است، مدیریت تعارض منافع ناظران و کارشناسان دیوان محاسبات است. به دلیل تعامل مستمر میان کارشناسان و ناظران دیوان محاسبات با دستگاه‌های مختلف طی سال‌های طولانی، نوعی رابطه دوستی میان این افراد و کارکنان دستگاه‌های تحت نظارت دیوان محاسبات ایجاد می‌شود. این موضوع تیغ نظارت دیوان محاسبات را کند می‌کند. برای حل این مسأله می‌توان راهکارهایی ارائه داد، نظیر اینکه تعاملات شغلی بعدی کارکنان دیوان محاسبات با دستگاه‌های تحت نظر محدود شود یا اینکه جریان درآمدی کارکنان دیوان محاسبات شفاف شود.

مسأله دیگر هم اعمال نفوذ نمایندگان مجلس روی رئیس دیوان محاسبات است. این مسأله در سال‌های قبل تا حدودی وجود داشت. به طور مثال سفارش‌های برخی نمایندگان به رئیس دیوان محاسبات برای مدارا با برخی متخلفان از قانون بودجه و... از جمله مصادیق این مسأله است. برای حل این مسأله می‌توان پیشنهاد داد هیأت نظارت بر رفتار نمایندگان، اعمال نفوذ نمایندگان در رابطه با رئیس دیوان محاسبات را به عنوان یک امتیاز منفی در نظر بگیرد.

📧 روزنامه وطن امروز

سرانجام پیگیری بخشنامه تعارض منافع در آموزش و پرورش

زهرا مظفر (مدیرکل ارزیابی عملکرد آموزش و پرورش) - ۸ مرداد ۹۹

◀ تعارض منافع در حوزه‌ی آموزش عمومی

به دنبال اجرای این بخشنامه فرایند گزارش‌گیری به حوزه ستادی و معاونت حقوقی واگذار شده و نظارت بر اجرای آن به عهده اداره کل رسیدگی به شکایات و ارزیابی عملکرد است. بعد از پایان مهلت دو ماهه‌ای که از زمان ابلاغ بخشنامه در نظر گرفته شده است بر حسن اجرای مواد قانونی نظارت خواهیم داشت، اما تا قبل از آن معاونت حقوقی به دریافت گزارش‌ها و راستی‌آزمایی می‌پردازد.

آموزش و پرورش اولین دستگاهی است که لایحه تعارض منافع را به صورت بخشنامه درآورده است. چنانچه در هر مورد مداخله کارکنان به عنوان یکی از صاحب نظران را در تصمیم‌گیری‌ها داشته باشیم، این موضوع پیگیری می‌شود. اگر در مواردی مصادیق تعارض منافع نظیر مدرسه داری مسئولان گزارش شود، موضوع بررسی شده و باید مسئولیت مدرسه به شخص دیگری غیر از بستگان سببی و نسبی واگذار شود.

📧 باشگاه خبرنگاران جوان

تعارض منافع، سد راه تجمیع داده‌ها برای مدیریت مسکن

اقبال شاکری (عضو کمیسیون عمران مجلس یازدهم) - ۱۰ مرداد ۹۹

◀ تعارض منافع در بخش مسکن

مالیات بر خانه‌های خالی به عنوان یکی از ابزارهای ایجاد تعادل و آرامش در بازار مسکن، کماکان در کش و قوس قرار دارد، از این رو برنامه "بی قاب، بی نقاب" به گفت‌وگو با اقبال شاکری پرداخت. شاکری وضعیت فعلی در حوزه مسکن را فاجعه خواند و اظهار کرد: موضوع مهم درباره جمع‌آوری اطلاعات، تعارض منافع میان سازمان‌های مختلف است؛ بسیاری از نهادها از ارائه اطلاعات خودداری می‌کنند چون در معرض قضاوت قرار می‌گیرند البته این تعارض منافع به معنای سواستفاده نیست، بلکه در بیشتر مواقع عملکرد آن سازمان دچار مشکل می‌شود و آنها حق دارند که از چنین چیزی گریزان باشند.

📞 رادیوگفت‌وگو

بررسی تعارض منافع نخست وزیر در پارلمان کانادا

آتش (رسانه‌ی ایرانیان کانادا) - ۱۰ مرداد ۹۹

◀ تعارض منافع در جهان

دیروز در یک اتفاق کم سابقه در تاریخ کانادا، نخست وزیر در برابر کمیته اقتصادی پارلمان حاضر شد، تا درباره نقش خود در واگذاری پروژه ۹۰۰ میلیون دلاری به بنیاد خیریه WE شهادت بدهد. این بنیاد طی سالهای گذشته صدها هزار دلار به اعضای خانواده آقای ترودو برای ایراد سخنرانی پرداخت کرده است.

در این جلسه چهار ساعته آنلاین، خانم Katie Telford رئیس دفتر نخست وزیر، جاستین ترودو را همراهی می‌کرد. تلفورد گفت که او و ترودو باور داشتند که اجرای واگذاری این قرارداد به خیریه WE مشمول اصل تعارض منافع نمی‌تواند باشد و ترودو از مبلغی که خیریه WE به خانواده اش پرداخت کرده اطلاع نداشته است.

در حالی که ترودو و نمایندگان لیبرال پارلمان تا حد زیادی به پشیمانی وی از نحوه واگذاری برنامه کمک هزینه دانشجویی متمرکز شده اند اعضای کمیته مخالف، به دنبال ایجاد تصویری از یک نخست وزیر هستند که فکر نمی‌کند موضوعات مربوط به تعارض منافع، شامل او شود.

ترودو هنگامی که توسط Rheel Fortin نماینده پارلمان از حزب بلاک کبکوا تحت فشار قرار گرفت، گفت که او در هیچ تعارض منفعی قرار نگرفته است، اما به خاطر اینکه به دلیل ظاهر امر، از این تصمیم کناره‌گیری نکرده، عذرخواهی می‌کند.

📞 روزنامه خبری آتش (رسانه ایرانیان کانادا)

تعارض منافع در شرکت خدماتی کارکنان سازمان سنجش

سیده فاطمه حبیبی (خبرنگار اجتماعی بولتن نیوز) - ۱۰ مرداد ۹۹

◀ تعارض منافع در حوزه‌ی آموزش عالی

پنهان‌ترین کاسب کنکور، شرکت خدماتی کارکنان سازمان سنجش است، که در زیر لوای این سازمان فعالیت میکند. آزمون برگزار میکنند، مشاوره می‌دهد، تست منتشر می‌کند و کسی هم معترضش نمیشود، که چطور متولی آزمون، خودش از آزمون کسب سود می‌کند.

🔗 سایت خبری تحلیلی بولتن نیوز

مصادیق تعارض منافع در آموزش و پرورش - بخش دوم

فاطمه نصیری (کارشناس پژوهشی مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه) - ۷ مرداد ۹۹

◀ تعارض منافع در حوزه‌ی آموزش عمومی

مدارس در ازای دریافت مبلغی به مراکز کنکور خصوصی مجوز می‌دهند در مدارسشان کلاس‌های مشاوره کنکور برگزار کنند. از آنجا که حضور در این کلاس‌ها رایگان است، بسیاری از دانش‌آموزان در آن شرکت می‌کنند؛ اما مشاوران مراکز خصوصی از این کلاس‌ها برای جذب دانش‌آموزان به مراکز خصوصی کنکور خود استفاده می‌کنند. موقعیت تعارض منافع دیگری که پیرامون رابطه مدارس و مراکز خصوصی کنکور (یا سایر آموزش‌ها) شکل می‌گیرد، فروش اطلاعات دانش‌آموزان به این مراکز است. برخی مسئولین مدارس با دریافت مبلغی، اطلاعات شخصی و آموزشی دانش‌آموزان خود را در اختیار مراکز خصوصی آموزش قرار می‌دهند. اما برخی از موقعیت‌های تعارض منافع در آموزش و پرورش که بخشنامه وزیر آموزش - و پرورش آن را در برنمی‌گیرد، اجاره یا فروش مدارس دولتی و امکانات آن‌ها است. پرواضح است که وظیفه بنیادین آموزش و پرورش تأمین کیفیت آموزش برای تمام دانش‌آموزان به طور رایگان است. اما اجاره مدارس دولتی به مدارس خصوصی موجب کاهش فضای آموزشی رایگان نسبت به سرانه دانش‌آموزان خواهد شد. بنابراین این امر موجب افزایش تعداد دانش‌آموزان در کلاس‌های درس مدارس دولتی و کاهش کیفیت آموزش این مدارس خواهد شد.

از جمله دیگر شرایط تعارض منافع در آموزش و پرورش اجاره یا فروش امکانات این وزارتخانه مانند استخر، سالن غذاخوری، اردوگاه و حتی حیاط مدارس) به بخش خصوصی غیر مرتبط با اهداف آموزشی است. به نظر می‌رسد بستر رخ دادن بسیاری از موقعیت‌های تعارض منافع در آموزش و پرورش، تلاش این وزارتخانه و مدارس برای تأمین بخشی از هزینه‌هایشان است. وظیفه اصلی آموزش و پرورش ارائه خدمات آموزشی برای تمام دانش‌آموزان است اما هنگامی که وظیفه مضاعف تأمین بخشی از هزینه‌ها و یا کسب درآمد، به آموزش و پرورش و یا مدارس محول می‌شود، این وظیفه مضاعف، با وظیفه بنیادین آن در تعارض قرار می‌گیرد و بستر وقوع تعارض منافع وظیفه و درآمد و یا تعارض وظایف را فراهم خواهد کرد.

پایگاه مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه

محتوای تصویری تعارض منافع

در هفته‌ی گذشته، چند کلیپ و برنامه‌ی تصویری مرتبط با تعارض منافع در فضای مجازی منتشر شد که در ادامه به معرفی آن‌ها می‌پردازیم:

- ◀ [وزیر آموزش و پرورش در بخشنامه مربوط به تعارض منافع چه می‌گوید؟](#) : مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه / ۵ مرداد
- ◀ [بررسی راه کارهای پیشگیری از فساد با تأکید بر مدیریت تعارض منافع](#): شفافیت برای ایران / ۹ مرداد
- ◀ [اصلی‌ترین مسئله نظام آموزش و پرورش کشور چیست؟](#) : مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه / ۱۰ مرداد

تحلیل تعارض منافع در فضای مجازی مدیریت تعارض منافع با شفافیت اطلاعات

فاطمه نصیری

در هفته گذشته (هفته اول مرداد) کاربران توئیتر و تلگرام، معانی متفاوت و موضوعات متفاوتی از تعارض منافع را به کار برده‌اند. برخی با اشاره به انتخاب رئیس جدید دیوان محاسبات، موقعیت کنونی وی را از مصادیق تعارض منافع دانسته‌اند. برخی نیز در پی علت کاوی موضوعاتی همچون برگزاری کنکور و برخورد با منتقدان رشد غیرمعمول بورس، علت‌العلل هر کاستی‌ای را تعارض منافع معرفی کرده‌اند. مصادیق تعارض منافع در کشورهای نظیر کانادا و امریکا نیز از نظر کاربران فضای مجازی دور نمانده است. همچنین بررسی فضای مجازی نشان می‌دهد که در هفته گذشته، واژه تعارض منافع در دو معنای متفاوت به کار برده شده است که در ادامه بررسی خواهد شد.

تعارض منافع به عنوان یکی از عوامل ناکارآمدی حاکمیت‌ها از دهه‌های پیش مورد توجه کشورهای توسعه‌یافته‌تر قرار گرفته است. با اینکه مدت کوتاهی است که پژوهشگران به این مفهوم به عنوان یکی از عوامل اصلی ناکارآمدی سیاست‌گذاری و حکمرانی در ایران پرداخته‌اند، اما این موضوع به کرات توسط کاربران فضای مجازی مورد استفاده قرار می‌گیرد و حتی راهکار اصلی مبارزه با فساد دانسته می‌شود. چنانکه کاربری می‌نویسد: «تجربه بشر نشان داده که شفافیت و رفع تعارض منافع تصمیم‌گیران، نیاز مهمی برای خشک کردن ریشه فساد است». بررسی دقیق‌تر فضای مجازی نشان می‌دهد که در ادبیات کاربران فضای مجازی تعارض یا تضاد منافع با دو مفهوم به کار برده شده است:

◀ تعارض منافع به‌مثابه منافع متفاوت و متضاد دو کشور: این مفهوم هرچند معنای بسیار متفاوتی از تعارض منافع در معنای تنگ‌دامنه و فنی دارد، اما در ادبیات تخصصی روابط بین‌الملل نیز پرکاربرد است. چنانکه در هفته گذشته، احمد زیدآبادی در کانال تلگرام خود با اشاره به افزایش تنش‌ها بین دو ابرقدرت امریکا و چین می‌نویسد: «آن‌ها ظاهراً با پیش‌بینی تعارض منافع روزافزون بین چین و امریکا به فکر قرارداد ۲۵ ساله با پکن افتاده‌اند.» این پیام که بارها در فضای تلگرام بازنشر شده است، موجب شد که هفته گذشته پرتکرارترین مفهوم به کار برده شده از تعارض منافع در فضای مجازی به تضاد منافع ملی دو کشور اشاره داشته باشد.

◀ معنای دوم به منافع شخصی و عمومی متعارض در یک فرد یا یک نقش اشاره دارد. یکی از کاربران توئیتر تمثیل ساده و روشنی از این مفهوم به دست داده و راهکاری برای رفع تعارض منافع نیز پیشنهاد می‌دهد: «دو نفر به یک رو می‌خوان تقسیم کن، اگر تقسیم‌کننده و توزیع‌کننده یک نفر باشه، اینجا تعارض منافع صورت می‌گیره. برای رفع این تعارض منافع چیکار باید کرد؟ باید برای جلوگیری از این اتفاق، تقسیم‌کننده و توزیع‌کننده یک نفر نباشه که این مشکل حل بشه!» بنابراین وی بر عهده داشتن دو وظیفه توسط یک نقش را موجب قرار گرفتن فرد در موقعیت تعارض منافع می‌داند و راهکار مدیریت و پیشگیری از آن را نیز تفکیک نقش‌ها از یکدیگر معرفی می‌کند. بدیهی است که در ادبیات محدود و تخصصی تعارض منافع، برداشت دوم مدنظر است.

موضوعات مورد تحلیل با چارچوب تعارض منافع

در هفته اول مردادماه در شبکه تلگرام، ۱۱۸ مطلب، در شبکه توئیتر، ۱۴۹ مطلب و در شبکه اینستاگرام، ۲ مطلب در ارتباط با تعارض منافع به اشتراک گذاشته شده است که به موضوعات متفاوتی نظیر آموزش و پرورش، امور مالیاتی، حوزه سلامت، پزشکی و غیره پرداخته است. در برخی موضوعات نیز مانند اعتراض به برگزاری کنکور یا نظام بانکی، کاربران به طور شتابزده و غیردقیق از تعارض منافع برای علت کاوی این موضوعات استفاده کرده اند؛ اما کاربران برخی موضوعات را با کلیدواژه «تعارض منافع» به کرات مورد بحث قرار داده و تحلیل های درستی نیز ارائه کرده اند که به برخی از آن ها اشاره می شود.

نمایندگان مجلس در محاصره تعارض منافع

اوایل اسفند سال گذشته همزمان با شیوع کرونا، خبری منتشر شد مبنی بر اینکه سناتور بور، رئیس کمیسیون امنیت ملی سنای امریکا، میزان زیادی از سهام خود را دقیقا یک ماه قبل از سقوط بازار بورس امریکا فروخته است. از آنجاکه وی به عنوان رئیس کمیسیون امنیت ملی سنا به طور مرتب گزارش هایی محرمانه در مورد شیوع کرونا و تأثیر این بیماری بر بورس امریکا دریافت می کرده است، گمان می رفت وی با استفاده از اطلاعاتی که به واسطه جایگاه شغلی خود کسب کرده، در راستای منافع شخصی خود، یعنی فروش سهامش قبل از سقوط بازار بورس امریکا استفاده کرده باشد. در پی انتشار این خبر، وی در اردیبهشت ماه سال جاری، از سمت خود عزل شد و در حال حاضر پرونده قضایی وی در حال تکمیل است؛ اما رسانه ها چگونه از این امر مطلع شدند؟ بر اساس قوانین امریکا و به منظور پیشگیری از فساد و اجتناب از موقعیت های تعارض منافع، سناتورها موظف اند همه معاملات بورسی خود را به سنا گزارش دهند. به علاوه سایر درآمدهای سناتورها و حتی نرخ بهره وام مسکن آن ها نیز در سائیتی ثبت شده و در دسترس عموم مردم قرار دارد. کاربری با اشاره به این موضوع نتیجه می گیرد که در امریکا، شفافیت و در دسترس عموم قرار داشتن اطلاعات مالی نمایندگان و همسران شان، موجب مدیریت و کاهش موقعیت های تعارض منافع در نمایندگان امریکا و نهایتا کاهش فساد در مجلس این کشور شده است. این کاربر با مقایسه مجلس نمایندگان ایران و مجلس سنای امریکا، چنین استدلال می کند: «از آنجاکه نمایندگان مجلس ایران نیز به بسیاری از اطلاعات اقتصادی و تغییر و تحولات کلان اقتصادی کشور آگاهی دارند، همواره در موقعیتی قرار دارند که امکان سوءاستفاده از چنین اطلاعاتی در راستای منافع شخصی شان وجود دارد؛ اما به سبب آنکه در ایران گردش مالی نمایندگان مجلس، شفاف و در دسترس عموم نیست، امکان بروز هر نوع تعارض منافی در مجلس وجود دارد.

رصد مداوم تعارض منافع در کانادا

جاستین ترودو نخست وزیر کانادا، برای محول کردن مدیریت کمک مالی ۹۰۰ میلیون دلاری دولت برای برنامه کار داوطلبانه جوانان با سازمان خیریه وی (WE Charity)، قراردادی منعقد کرده است. این ماجرا در صدر اخبار کانادا قرار گرفته است، چراکه این مؤسسه با خانواده ترودو، روابط نزدیک و دیرینه ای دارد. این سازمان که قرار بوده است برنامه اشتغال تابستانی جوانان تازه فارغ التحصیل را با بودجه دولت فدرال سرپرستی کند، اعلام کرده که در گذشته مارگارت ترودو برای سخنرانی در ۲۸ برنامه جمعا حدود ۲۵۰،۰۰۰ دلار و الکساندر ترودو، برادر نخست وزیر، برای سخنرانی در ۸ برنامه جمعا حدود ۳۲،۰۰۰ دلار حق الزحمه دریافت کرده اند. با مطرح شدن موقعیت تعارض منافع ترودو در این واگذاری، قرارداد لغو شده است و اختصاص بودجه برای این برنامه تحت نظارت مستقیم دولت قرار گرفت.

همچنین وی روز پنجشنبه ۳۰ ژوئیه برای پاسخگویی و توضیح به نمایندگان در پارلمان این کشور حاضر شد (برای اطلاعات بیشتر [کلیک کنید](#)). برخی کاربران توئیتر که تجربه اشتغال در این کشور را داشته‌اند، بر اهمیت اجتناب و افشای موقعیت تعارض منافع در کانادا تأکید کردند و معتقدند در کشور کانادا، پنهان کردن موقعیت‌های تعارض منافع، امکان «کله‌پا کردن» هر فردی را خواهد داشت؛ لذا می‌گویند چندان دور از انتظار نیست که جاستین ترودو و وزیر دارایی وی، به سبب عدم افشا یا اجتناب از این موقعیت تعارض منافع، مجبور به استعفا شوند.

کانون وکلا: قاعده گذاری برای خود

اما مطلب دیگری که در هفته گذشته در کانال‌های تلگرام بازنشر شده، به تفصیل موقعیت تعارض منافع کانون وکلا را شرح داده و بر تأثیر این موقعیت بر بیکاری فارغ‌التحصیلان رشته حقوق تأکید کرده است. این مطلب در دنباله‌ی کمپین پنهانی است که از سال قبل می‌کوشد این نهاد صنفی سابقه‌دار (کانون وکلا) را به ایجاد انحصار متهم کرده و ذیل پرچم تعارض منافع خواهان رفع انحصار از آن شود. این کاربر با تأکید بر بیکاری شمار زیادی از فارغ‌التحصیلان رشته حقوق و در مقابل دستمزدهای کلان برخی از وکلا، این سؤال را مطرح می‌کند که هنگامی که بسیاری از فارغ‌التحصیلان بیکار حقوق در صف آزمون وکالت برای ارائه خدمات حقوقی هستند و حاضرند با دستمزد بسیار پایین‌تری همان خدمات را ارائه دهند، چرا باید قیمت دستمزد وکلا تا این میزان بالا باشد؟ این کاربر معتقد است کمبود عرضه خدمات حقوقی و محدود نگه داشتن تعداد وکلا توسط کانون وکلا، موجب دستمزد بالای وکلا شده است. درواقع کانون وکلا تشکلی صنفی است که صلاحیت برگزاری آزمون وکالت و تعیین ظرفیت پذیرفته‌شدگان در هر شهر را به‌طور انحصاری در اختیار دارد. از نظر این کاربر، کانون وکلا در موقعیت تعارض منافع قرار دارد، چراکه همواره به نفع وکلای پیشین است که تعداد وکلا محدود باشد و در نتیجه، خود مراجعان درآمد بیشتری داشته باشند.

اشتغال هم‌زمان رئیس جدید دیوان محاسبات

کاربران توئیتر هشدار می‌دهند که رئیس جدید دیوان محاسبات در موقعیت تعارض منافع قرار دارد. به همین سبب، اشتغال هم‌زمان وی و عدم استعفا از موقعیت‌های شغلی گذشته را یادآوری کرده‌اند. آن‌ها انتخاب وی به این سمت را دال بر کمبود بسترها و قوانین مدیریت تعارض منافع می‌دانند. کاربری با اشاره به انتخاب وی نوشته است: «فکر می‌کنم جا داره در مورد کمبود چارچوب قانونی و اجرایی برای حل مسئله تعارض منافع هم کسی یادداشت بنویسه. صاحب امتیاز روزنامه (یا فعالیت مطبوعاتی) منطقا با دسترسی به ریز اسناد مالی دولتی تعارض منافع داره». همچنین موقعیت اشتغال هم‌زمان دیگر وی از دید کاربران توئیتر دور نمانده است: «اصل انتصاب بذریاش حتی بدون مشکل سوابقش با شغل فعلیش تعارض داره، الان هم باید از ریاست هلدینگ‌ها استعفا بده.»

بازار بورس متأثر از اشتغال هم‌زمان

بسیاری از کاربران توئیتر به درست یا غلط بر این نظرند که موقعیت تعارض منافع برخی مسئولین موجب محدود شدن فضای نقد وضعیت نگران‌کننده‌ی بورس است. این کاربران معتقدند چون برخی مسئولین به‌طور هم‌زمان در بورس نیز فعال هستند، سرمایه‌گذاری بیشتر مردم در این بازار موجب افزایش سود سهام آن‌ها خواهد شد. به همین دلیل این مسئولین با منتقدینی که رشد بورس را غیرواقعی و نگران‌کننده می‌دانند و به مردم برای سرمایه‌گذاری در این بازار هشدار می‌دهند، به شدت برخورد می‌کنند.

پژوهشکده مطالعات توسعه

خبرنامه هفتگی مدیریت تعارض منافع

مجموعه مطالعه و پایش تعارض منافع در ایران - ۵

شماره پنجم - ۴ تا ۱۰ مرداد ۱۳۹۹

دبیر خبرنامه: سمانه سهرابی

تحلیل هفته: زهره سروش‌فر

تحلیل فضای مجازی: فاطمه نصیری

مجری: مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه جهاد دانشگاهی

